

Baština Akademije nauka i umjetnosti Bosne i Hercegovine

Simpozijum o naučnoistraživačkom radu na polju ishrane stanovništva

Grujica Žarković

1972

Akademija nauka i umjetnosti Bosne i Hercegovine

<https://bastina.anubih.ba/items/5619dba6-6c83-45ca-bfcd-09bad44a804f>

Preuzeto s Baštine Akademije nauka i umjetnosti Bosne i Hercegovine

<https://bastina.anubih.ba/>

AKADEMIJA NAUKA I UMJETNOSTI BOSNE I HERCEGOVINE

POSEBNA IZDANJA
KNJIGA XVI
ODJELJENJE MEDICINSKIH NAUKA
KNJIGA 3.

SIMPOZIJUM
O NAUČNOISTRAŽIVAČKOM RADU NA POLJU
ISHRANE STANOVNIŠTVA
19. i 20. oktobar 1970. godine

Redakcioni odbor:

Grujica Žarković, Miroslav Radovanović,
Ratko Buzina i Momir Janjić

Urednik

Grujica Žarković,
vanredni član Akademije nauka i umjetnosti
Bosne i Hercegovine

SARAJEVO

1972

ZAKLJUČCI SIMPOZIJUMA

Posle saslušanih referata i diskusije Simpozijum konstatuje:

1. Danas u zemlji postoje problemi nedovoljne i nepravilne ishrane stanovništva, neracionalne proizvodnje, slabe sanitacije ishrane i neadekvatne sanitarne kontrole namirnica. Postojeće stanje vrši negativne uticaje na zdravlje, psihofizički razvoj dece i radnu sposobnost stanovništva. Od malnutricija su ugroženi naročito seosko stanovništvo pojedinih regiona, predškolska i školska deca, trudnice i dojilje i industrijski radnici.

2. Povećanje standarda i postignuta stopa rasta bruto-nacionalnog produkta, karakteristični za SFRJ kao celinu, nisu sami po sebi osetnije poboljšali prehrambenu situaciju tih pojedinih regiona i populacionih grupa.

3. Kvalitet industrijske prerade i proizvodnje hrane je u opadanju. Normativi kvaliteta proizvoda su se u zakonskim propisima menjali prema potrebama i interesima proizvodnje, a ne prema interesima zdravlja potrošača. Postojeći normativi kvaliteta se moraju stoga izmeniti.

4. Sve veća upotreba pesticida dovodi do opasnosti konzumacije nedozvoljeno visokih rezidua ovih materija u namirnicama. Nema solidnog nadzora nad iskorištavanjem ovih otrova, a zbog deficitarnosti kontrolnih laboratorija za rezidue pesticida u namirnicama zakonski propisi ne rešavaju problem.

5. Većina postojećih problema ishrane stanovništva unazad 20 godina obrađivana je i istraživana, ali izolovano, u pojedinim ustanovama i istraživačkim grupama. Od pre desetak godina se izgubio kontinuitet praćenja problema i stanja u čitavoj zemlji. Danas su, stoga, značaj i veličina tih problema samo delimično poznati a postojeći podaci nisu reprezentativni za SFRJ.

6. Poseban neuspeh u proteklom periodu je neostvareno povezivanje istraživača i stručnjaka za ishranu naroda sa organizacijama planiranja fonda ishrane stanovništva, prerade i proizvodnje, i pored svih nastojanja bivše Komisije za ishranu Saveznog zavoda za zdravstvenu zaštitu.

Aplikacija naučnoistraživačkih rezultata iz proteklog perioda nije ostvarena, ili je ostvarena delimično i nedovoljno, ili čak i pogrešno (primer dopunske ishrane industrijskih radnika). Vrlo pozitivan primer dobre aplikacije je uvođenje jodne profilakse endemske strume.

7. Glavni nedostaci dosadašnjeg sistema rada su nedostatak koordinacije i novi sistem finansiranja istraživanja, koji je doveo do toga

da se grupe istraživača i pojedinci obraćaju raznim lokalnim izvorima finansiranja, a u državnoj upravi je došlo do inaktivizacije Komisije Saveznog zavoda za zdravstvenu zaštitu kao jedinog koordinacionog tela do nedavnog formiranja Međukademijskog odbora za ispitivanje ishrane stanovništva. Lokalni izvori nisu bili u stanju da dovoljno i efikasno finansiraju istraživanja. Izvori finansijskih sredstava privrede i fondova zdravstvene zaštite nisu u proteklom periodu angažovani za istraživački rad i aplikaciju naučnoistraživačkih rezultata u praksi ishrane stanovništva.

8. U zemlji sada postoji dovoljno raširena i razvijena baza za naučnoistraživački rad u oblasti ishrane, ali se ona ne iskorištava dovoljno i koordinirano.

Konstatujući izneto, Simpozijum ocenjuje da bi za budući efikasniji rad trebalo učiniti sledeće:

1. Potrebno je da se oceni sadašnje stanje stanovništva, tj. stanje deficitarne i preobilne ishrane. Ocenjuje se da je deficitarna ishrana još uvek dominantna, a naročito gde postoji migracija iz sela u grad, migracija u inostranstvo, kada predškolska i školska deca ostaju bez staranja i adekvatne porodične ishrane.

Ocenjeno je da preobilna ishrana postaje sve veći problem pojedinih regiona i gradskih naselja. Problem se delimično već istražuje, ali ga treba sistematski i solidno proučiti u celoj zemlji i oceniti značaj i veličinu tog problema za celu zemlju.

2. Podsticati prehrambenu industriju da proizvodi nutritivno vredne i ispravne proizvode masovne potrošnje, dijetetske i biološki obogaćene proizvode namenjene pojedinim ugroženim kategorijama stanovništva, ali po pristupačnim cenama. Istraživači i stručnjaci za ishranu treba da imaju više uvida i uticaja u ovakvoj proizvodnji, kako bi ona bila u skladu sa medicinskim i higijenskim zahtevima.

3. Sa nadležnim državnim organima treba postići saglasnost za donošenje adekvatnih zakonskih normativa, zasnovanih na nauci, i za podizanje efikasnosti inspeksijskih i društveno-političkih organa od kojih zavisi realizacija zakonskih propisa.

4. Treba istražiti ekonomske aspekte zaostajanja aplikacije nauke i koliko bi se uštedelo ako se sa aplikacijom sistematski otpočne. U budućem istraživačkom radu treba imati u vidu i komponentu ekonomskog značaja svakog izučavanog problema, uključujući i cene aplikacija naučnih rezultata.

5. Efikasnost u naučnoistraživačkom radu zavisi od koordinacije rada u čitavoj zemlji, te se predlaže:

— da naučnoistraživački rad u celini koordinira Međukademijski odbor za ispitivanje ishrane stanovništva,

— da se za aplikacije naučnih dostignuća u praksi ishrane stanovništva zemlje aktivira stručno telo — Komisija u Saveznom zavodu za zdravstvenu zaštitu.

6. U pogledu finansiranja naučnog rada i aplikacije naučnih rezultata sada postoje dve vrste izvora: naučni fondovi, koji su dosada nedovoljno finansirali istraživanja iz područja ishrane, i privreda, koja je finansirala svoje razvojne programe, ali ne i istraživanja opšte problematike ishrane stanovništva. Fondovi zdravstvene zaštite su dosada samo sporadično finansirali istraživanja i aplikaciju rezultata.

Predlaže se da Međuakademijski odbor koncipira i predloži sistem kontinuiranog finansiranja dugoročnih programa iz svih postojećih naučnih fondova i privrede, kao i iz fondova zdravstvene zaštite. Poželjno je da se u tim fondovima i izvorima sredstava stvori automatizam izdavanja određenih realno mogućih sredstava za ove svrhe.

7. Sa privredom bi trebalo putem posebnih kontakata predstavnika Međuakademijskog odbora sa pojedinim poslovnim udruženjima prerađivačke industrije hrane razraditi sistem angažovanja njihovih sredstava u istraživanjima i praktičnoj aplikaciji naučnih rezultata.

8. Predstavnici Međuakademijskog odbora i Komisije Saveznog zavoda za zdravstvenu zaštitu treba da budu uključeni u srednjoročna i dugoročna planiranja fonda ishrane stanovništva.

9. Simpozijum usvaja perspektivni program ishrane stanovništva u Jugoslaviji koji je podnet u referatu, sa dopunama iz diskusije, i ocenjuje da on treba da bude baza svih budućih programa i finansiranja istraživanja ishrane naroda Jugoslavije. Simpozijum stavlja u zadatak Međuakademijskom odboru da nastavi rad na daljoj detaljnoj razradi ovog programa.

10. Međuakademijski odbor i Savez društava za unapređenje ishrane naroda Jugoslavije treba ubuduće da tešnje i efikasnije saraduju na realizaciji zaključaka ovog Simpozijuma, naročito na uključivanju ekonomista i stručnjaka iz proizvodnje.

